

УДК 78.071.1(510)(092):780.616.432.082.4

DOI 10.34064/khnum1-74.04

Цінь Юйхан

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
аспірантка кафедри інтерпретології та аналізу музики

e-mail: 1812866606@qq.com

ORCID iD: 0009-0004-7905-0242

Фортепіанні концерти Ду Мінсіна в контексті еволюції його творчості

У статті розглянуто розвиток жанру фортепіанного концерту у творчості видатного китайського композитора Ду Мінсіна. Проналізовано чотири Концерти для фортепіано з оркестром, створені в період творчої зрілості музиканта: № 1 «Весняне цвітіння» (1986), № 2 (1991), № 3 «Присвячується острову Гулан'юй» (2002), № 4 «Пробудження» (2020) – твори великого художнього масштабу. Трактуючи названі твори як певні етапи становлення стилю митця, дослідження має на меті окреслення загальної картини розвитку жанру фортепіанного концерту у творчості Ду Мінсіна. Визначено особливу роль фортепіанних концертів у музичному доробку композитора, оскільки фортепіано залишається улюбленим інструментом китайського майстра протягом усього його життя. Водночас Ду Мінсін не уявляє своєї творчості без оркестрової музики. Саме ці дві найдорожчі для митця складові «зійшлися» у жанрі фортепіанного концерту, який став однією з важливих сфер його професійної самореалізації. Фортепіанні концерти Ду Мінсіна набули значної популярності й стали важливою частиною репертуару китайських піаністів.

Ключові слова: фортепіанний концерт; творчість Ду Мінсіна; композитор; виконавець; китайське музичне мистецтво; партія соліста; оркестрова фактура.

Постановка проблеми.

Серед фортепіанних творів видатного китайського композитора Ду Мінсіна центральне місце посідають чотири Концерти для фортепіано з оркестром: № 1 «Весняне цвітіння» (1986), № 2 (1991), № 3 «Присвячується острову Гулан'юй» (2002), № 4 «Пробудження» (2020) – твори великого художнього масштабу, які музикант написав

у період своєї творчої зрілості. Їх особлива роль у музичному доробку композитора визначається тим, що фортепіано залишається улюбленим інструментом китайського майстра протягом усього його життя. Разом з тим, Ду Мінсін не уявляє своєї творчості без оркестрової музики. Саме ці дві найдорожчі для композитора складові «зійшлися» у жанрі фортепіанного концерту, який став невід'ємною частиною «процесу професійної самореалізації митця» (Савицька, 2010: 4).

Фортепіанні концерти Ду Мінсіна одразу увійшли в репертуар багатьох видатних китайських та деяких європейських піаністів. Зокрема, Концерт № 1 виконували Чжоу Гуанрен, Єно Яндо (1988), Лан Лан (2002), Чжу Сяо-Мей (1995), Шен Юань (2007); Концерт № 2 – Цзоу Чжань (1990), Іво Погорелич (1993); Концерт № 3 – Чень Са (2004), Лан Лан (2010), Бі Ю (2015), Лю Шикунь (2016) та № 4 – Чень Са (2020). Однак жанр фортепіанного концерту у творчості Ду Мінсіна й досі не отримав висвітлення, зокрема в аспектах узагальнення його стилістичних рис, еволюції стилю композитора, специфіки виконавської реалізації, ролі взаємодії між солістом і оркестром тощо.

Останні дослідження і публікації за темою статті. Видатний китайський музичний теоретик та історик Лян Маочунь вважає, що постать Ду Мінсіна «посідає унікальне місце в історії китайської академічної музики ХХ століття» (Лян Маочунь, 2015: 189). Учений відзначає, що творчість цього китайського композитора потребує додаткової уваги, оскільки лише у перші десятиліття ХХІ століття почали з'являтися спеціалізовані дослідження, присвячені аналізу деяких його оркестрових і камерних творів, зокрема і концертного жанру (там само). Серед чотирьох Концертів для фортепіано з оркестром найбільшу увагу дослідників привернув Концерт № 1 «Весняне цвітіння» (Лі Ци, 2004; Ван Інфен, 2006; Лі Хунмей, Ван Іфен, 2007; Ван Ісінь, Хань Шутін, 2007; Лю Юйфан, 2010; Чжан Цзяньчен, 2010; Чжо І, Чен Сінван, 2013; Ван Веньтао, 2015; Чжан Юй, 2020). Однак інші три Концерти вивчені недостатньо, оскільки дослідниками по-біжно порушуються лише окремі теоретичні питання, такі як композиційна техніка (Лі Сяовеї, 2018), специфіка гармонічної мови (Ван Лі,

2021), авангардна стилістика (Rao, 2019). Таким чином, один з найважливіших жанрів у творчості Ду Мінсіна залишається вивченим недостатньо: невисвітленими є роль фортепіанних концертів у загальній картині еволюції творчості композитора, питання формування й розвитку його піанізму, взаємодії в концертах соліста й оркестру тощо.

Мета дослідження – окреслити загальну картину розвитку жанру фортепіанного концерту у творчості Ду Мінсіна, розглядаючи концертні твори як певні етапи становлення його стилю.

Методологія дослідження. Розкриття цієї теми вимагає залучення таких методів дослідження, як *жанровий* – для узагальнення типових ознак жанрової моделі фортепіанного концерту у творчості композитора; *стильовий* – для виявлення індивідуальних ознак у фортепіанній творчості Ду Мінсіна; *інтерпретологічний* – для розгляду піаністичної специфіки та окреслення завдань виконавської реалізації проаналізованих творів; *біографічний* – для встановлення паралелей, співвідношень між певними подіями життя композитора та семантикою його фортепіанних концертів; *компаративний* – для з'ясування еволюційних змін, які відбулися в чотирьох фортепіанних концертах китайського майстра.

Виклад основного матеріалу дослідження.

За словами самого композитора, його фортепіанні концерти втілюють «душу китайської мелодії в загальному контексті симфонізму» (Du Mingxing, 2012: 7), утверджуючи рівний статус китайської традиції у світовій академічній музиці. Композитор намагався довести, що «китайська мелодія може бути універсальною без втрати ідентичності» (там само). Це насамперед означає адаптацію національної музичної мови до світового музичного простору, подолання протиставлення понять «Схід–Захід».

Створення фортепіанного Концерту № 1 у 1986 році ознаменувало прорив Ду Мінсіна в напрямі синтезу культур після тривалої ізоляції, спричиненої Культурною революцією (1966–1976) та її наслідками. Композитору на той час було вже 58 років, але це був час, коли він отримав довгоочікувану свободу творчості. У своїх у мемуарах «Мій

музичний шлях» (2005) Ду Мінсін порівняв появу концертів з творчим визволенням: «Я зміг сказати те, що накопичилося за роки мовчання» (Ду Мінсін, 2005: 28). Концерт став першим великим інструментальним твором композитора після десятиліть вимушеної роботи над пропагандистською музикою. Тому із цим твором можна асоціювати початок розквіту композиторського таланту митця, про що свідчить і назва твору – «Весняне цвітіння».

Твір був задуманий композитором як гімн духовному відродженню Китаю. Назва відсилає до традиційної китайської поезії на тему пробудження природи, але також метафорично висловлює надію на соціальні зміни. Авторська примітка до партитури цитує вірш Лі Бо: «Весна приходить непомітно – але її пісня лунає в кожному камінці» (Ван Ісін, Хань Шутін, 2007: 13). Таким чином, «Весняне цвітіння» – це не лише віха у творчості Ду Мінсіна, а й символ відродження китайської академічної музики. Успіх твору в публіки та виконавців довів «життєздатність національного романтизму у глобальному контексті» (Чжан Юй, 2020: 89). Композитор Ши Фу відзначив, що «у цьому концерті сувора західна форма наповнилася подихом китайської традиції» (цит. за: Ван Веньгао, 2015: 19), а музичний критик Сю Хайлінь відзначив: «...це – данина поваги сучасному китайському фортепіано, яке варто просувати» (там само).

Концерт складається з трьох непрограмних частин, відповідно до європейської традиції сонатно-симфонічного циклу. Перша частина – *Largo. Allegro con spirito* – написана в сонатній формі зі вступом, активно багатоступеневою розробкою, інтонаційно насиченою, яскраво розвиненою каденцією, основою переважно на прийомах октавної техніки, у чому не останню роль відіграє темпова динаміка. За потужністю звучання фортепіано змагається з оркестром, ніби виражаючи нестримний порив до майбутнього. Друга частина, *Largo*, створена у складній тричастинній формі. Це – медитативний ліричний центр Концерту, що наслідує традиційну манеру варіювання: мелодія, подібно до шовку, розгортається у вільних імпровізаціях, наповнених

поезією Сходу. Третя частина – іскрометний фінал *Allegro* – вихрове рондо, де радість і енергія поєднуються у святковому танці.

Лише через роки, переосмисливши пережите, Ду Мінсін зміг відкрито заговорити про зв'язок музики Концерту № 1 та особистої драми: «“Весняне цвітіння” – це не лише надія. Це ще й сльози, що застигли в нотах» (Ду Мінсін, 2005: 27.). Композитор розкрив таємниці обставин, з якими пов'язаний твір – це спогади про перше кохання в його житті – жінку, що стала музою його молодості. Це кохання, перерване політичними бурями 1950 років, залишило шрам в його душі та згодом перетворилося на мелодію туги в другій частині. Друге кохання – дружина композитора, яка супроводжувала його крізь роки непорозуміння і творчих криз. Її терпіння та віра стали ґрунтом, з якого виріс фінал концерту – гімн радості попри все. «Це не музика про кохання. Це саме кохання, переплавлене в ноти, – зізнався Ду Мінсін. – “Весняне цвітіння” – не просто концерт. Це щоденник життя, де кожна нота – спогад, а кожен акорд – подолання» (цит. за: Сю Фу, 2014: 170).

Створення Фортепіанного концерту № 1 «Весняне цвітіння» збіглося з одним із найважчих періодів у житті Ду Мінсіна¹. Саме в ці

¹ 1986 року, коли композитор розпочав роботу над твором, його перша дружина, Юань Цілі, акторка та сценаристка Пекінської кіностудії, дізналася про страшний діагноз: рак носоглотки. Хвороба прогресувала стрімко. До 1988 року вона осліпла, її тіло, виснажене хіміотерапією, майже втратило імунітет. «Вона боролася до кінця, але вогонь випалив її життя зсередини», – з гіркотою згадував Ду Мінсін. Восени 1988-го, коли Юань Цілі вже була при смерті, Ду Мінсін, як голова делегації китайських музикантів, вирушив до СРСР на Міжнародний музичний фестиваль у Ленінграді. Його «Наньхайська фантазія» мала стати символом культурного зближення двох країн. Перед вильотом він навідав дружину в лікарні. «Вона спала так міцно, як не спала давно. Я не наважився її будити... Сказав доглядальниці: передайте, що я приходив попрощатися», – розповідав композитор. Тієї ж ночі Юань Цілі не стало. Ду Мінсін дізнався про її смерть у Москві. Телеграма з дому вимагала термінового повернення, але дипломатична місія виявилася важливішою за особисте горе. Посольство Китаю в СРСР наполягало: «Скасувати поїздку – означає нанести образу приймаючій стороні». Ду Мінсін залишився, придушивши біль заради обов'язку. Похорони організували сестри Юань та колеги з консерваторії. Їхня 19-річна донька, ще

дні, втративши дружину, розриваючись між концертними залами та думками про невимовлене прощання, Ду Мінсін завершував свій фортепіанний концерт «Весняне цвітіння». Друга частина твору, наповнена тихою тугою, стала реквіємом за втраченим коханням. «Вона – та сама, чиє ім'я я пишу в нотах», – згадував композитор (цит. за: Сю Фу, 2014: 171). Мелодії, сповнені «туманної поезії», відображали не лише красу весни, а й біль неможливості бути поруч в останні миті життя близької людини.

Прем'єра Концерту в Гонконзі 28 жовтня 1988 року пройшла без нього². Спочатку Концерт не мав назви, але організатори гонконзької прем'єри попросили автора дати йому назву. Ду Мінсін вибрав метафору весни – не лише як символ оновлення, а й як ключ до особистої драми, до історії кохання, яка була важкою і гіркою. У концертній залі Цуен Вана відбулася світова прем'єра Концерту № 1. Угорський піаніст-віртуоз Єно Яндо, «чия гра поєднувала точність математика із пристрастю поета, виконав сольну партію» (Сю Фу, 2014: 168). Гонконзький філармонійний оркестр під керуванням американського диригента Мінгана Шиффа став «ідеальним союзником, підкресливши контрасти твору» (там само). У 1994 році концерт «Весняне цвітіння» увійшов до антології «Класична китайська музика ХХ століття», разом із балетами композитора «Русалка» та «Червоний загін жінок». Ду Мінсін виявився єдиним музикантом, три роботи якого були удостоєні цієї честі: «Він говорить універсальною мовою, зрозумілою і селянину, і академіку» (там само), – зазначав його учень і колега Ши Фу.

Лише через 19 років після прем'єри, у 2007-му, Концерт № 1 уперше пролунав на материку. Китайський піаніст Шен Юань з Пекінським симфонічним оркестром надав музиці нових відтінків – більш споглядальних, ніби відображаючи зрілість самого автора. Смерть дружини композитора Юань Цілі залишила глибоку рану

не загартована у життєвих бурях, залишилася без підтримки батька в найтяжчий момент. Навіть повернувшись до Китаю, композитор не зміг одразу поринути в жалобу, продовжуючи виконання покладеної на нього культурної місії (Сю Фу, 2014: 165–172).

² Ду Мінсін залишався в СРСР, виконуючи роль «культурного посла».

в серці митця, але й подарувала світові твір, де скорбота перетворилася на гармонію. Критики, захоплюючись структурною стрункністю й технічною досконалістю Концерту, рідко здогадувалися, що його фінальне життєрадісне Престо – не триумф, а спроба примирення із втратою. «Я розігрував радість, щоб заглушити свій провину» (Ду Мінсін, 2017: 23), – зізнавався митець роками потому.

Концерт «Весняне цвітіння» став не лише музичним шедевром, а й пам'ятником людській стійкості. Коли Ду Мінсін у 2012 році розкрив журналістам історію своєї особистої драми, світ зрозумів: за строгими нотами Концерту ховається сповідь людини, яка навчилася перетворювати біль на красу. Композитор говорив: «Мистецтво не лікує рани, але воно дає голос тим, хто вже не може плакати» (цит. за: Ань Люксінь, 2012: 25). Коли Ду Мінсіна запитували, чому його твір позбавлений пафосу його ранніх балетів, він усміхався: «Молодість пише кров'ю, зрілість – тишею. А тиша, якщо прислухатися, голосніша за будь-який марш» (там само: 26).

У 1991 році був написаний Фортепіанний концерт № 2, творча доля якого склалася менш удаю через критику за його «політичну амбівалентність». Твір був написаний як відгук на події, що відбувалися з квітня по червень 1989 року на площі Тяньаньмень. Масові протести студентів та багатьох громадян були жорстко придушені військовими, що привело до численних жертв, точна кількість яких досі невідома.

Концерт № 2, відзначений «драматургією боротьби та подолання» (Лі Сяовей, 2018: 48), не має офіційної назви, але в партитурі автором було вказано присвяту «Тим, хто шукає світло в темряві» (Ду Мінсін, 2005: 58). Прем'єру було відкладено через цензурні перешкоди. Вона відбулася лише в 1993 році в Шанхаї. Партію фортепіано виконав тодішній студент Шанхайської консерваторії Цзоу Чжань, Шанхайським симфонічним оркестром керував диригент Чень Сеян. Європейська прем'єра Другого концерту Ду Мінсіна відбулася у Берліні 1995 року: соліст – відомий югославський піаніст Іво Погорелич, диригент – Юй Лі. Трохи пізніше у своєму інтерв'ю композитор

зазначив, що Другий концерт був написаний як відклик на буремні події 1989 року: «Це музичний пам'ятник колективній травмі, де фортепіано – голос душі, що бореться з хаосом» (цит. за: Су Лан, 1998: 5).

Твір став експериментальним з погляду застосування нового прийому полістилістики: поєднання атональних кластерів, додекафонії та інтонацій китайських народних тем. Перша частина, *Largo inquieto*, – драматичний монолог фортепіано на тлі дисонантного звучання оркестру. Композитор застосовує своєрідний «контрапункт культур»: у розробці зіставляє європейську фугу з традиційною китайською гетерофонією. Віртуозна лірична каденція соліста символізує «тихий опір». Друга частина, *Adagio doloroso*, – реквієм, оснований на мелодії із цитуванням буддійського дзвону. Композитор застосовує фортепіано в якості носія китайської тембральності, імітуючи звук *гучжена* через педальні обертони. Фінал концерту *Allegro feroce* – неймовірно складний у технічному та ритмічному відношенні. Асиметричні розміри (5/8, 7/8) відсилають до ритмів шаманських танців Маньчжурії. Друга тема фіналу основана на мотивах пекінської опери та написана у формі варіацій.

На думку Лян Маочуня, це – найреволюційніша композиція Ду Мінсіна пізнього періоду його творчості, яка стала не тільки технічним, а й політичним викликом для автора. У Другому концерті «відчувається вплив музики С. Прокоф'єва, але з китайською “шовковістю” у звучанні фортепіано. Особливо вражає Фінал, де тональність раптово зміщується, ніби пробиваючись крізь чад історичних потрясінь» (Лян Маочунь, 2017: 210). Надмірний драматизм та жорсткість музики, а також «небажаний» контекст змісту твору спричинили те, що Концерт № 2 не став популярним серед китайських піаністів. Він є найменш виконуваним серед усіх фортепіанних концертів Ду Мінсіна.

Значно краща творча доля очікувала фортепіанний Концерт № 3, створений 2002 року, а остаточно завершений у липні 2003-го. Композитор назвав його «Присвята острову Гулан'юй» на честь маленького китайського острова в морі Наньхай у провінції Фуцзянь, який називають «Островом фортепіано». Гулан'юй розташований

на південно-західній околиці острова Сямень, навпроти міста Сямень, через протоку. Він став колискою фортепіанної освіти в Китаї, тут розміщений єдиний у країні музей фортепіано, відбувається багато культурних заходів національного масштабу. На цьому маленькому острові понад 600 фортепіано – найвища щільність у країні; прогулянку вуличками міста зазвичай супроводжує приємний звук фортепіано. У травні 2002 року на острові Гулан'юй пройшов перший великий міжнародний фестиваль фортепіанного мистецтва, організований спільно Китайською асоціацією музикантів та урядом району Гулан'юй. Згодом фестиваль стали проводити раз на два роки.

Третій фортепіанний Концерт був замовлений Ду Мінсіну урядом району Гулан'юй міста Сямень спеціально для Другого міжнародного фестивалю фортепіанного мистецтва на острові Гулан'юй. Композитор був дещо здивований, оскільки вперше для фестивалю спеціально замовили фортепіанний концерт. Але щира прихильність жителів Гулан'юя до фортепіано зворушила композитора, він з великим ентузіазмом поринув у komponування фортепіанного концерту «Присвята острову Гулан'юй».

У квітні 2002 року Ду Мінсін завершив початковий нарис фортепіанної партитури й привіз його на Гулан'юй, щоб учителі фортепіано Сяменьської музичної школи спробували зіграти твір, а експерти з музичних шкіл Сяменя висловили свої думки щодо нього. Один експерт тактовно запропонував не використовувати в другій частині тему пісні «Хвилі Гулан'юя», а написати свою власну гарну й глибоку мелодію (Сю Фу, 2014: 203). Повернувшись до Пекіна, Ду Мінсін без вагань відкинув вже написану другу частину і почав створювати її наново, одночасно доопрацьовуючи першу і третю. У липні 2003 року «Присвяту острову Гулан'юй» було завершено. Композитор дуже сподівався, що твір оцінять жителі Сяменя, для нього це було дуже важливо. Ду Мінсін вважав створення концерту «Присвята острову Гулан'юй» художньою перемогою після Другого концерту, який критикували за зв'язки з політичною темою, і який сам композитор не вважав

вдалою спробою. Тому Концерт № 3 визначив курс на продовження ідей Концерту №1.

Напередодні відкриття фестивалю 76-річний Ду Мінсін спеціально приїхав із Пекіна до Сяменя, щоб керувати репетиціями свого Концерту з музикантами Сяменьського філармонічного оркестру, які проходили в концертній залі «Острів музики». Композитор зосереджено слухав, щоб краще чути деталі, й давав вказівки. Оскільки твір присвячений острову Гулан'юй, вся музика Концерту просякнута «ароматом Сяменя» (Сю Фу, 2014: 204). Однак композитор також вступає у діалог із західною модерністською естетикою, використовуючи «атональні фрагменти, але “пов’язуючи” їх мелодичними мотивами, наче нагадуючи: навіть у хаосі можна знайти гармонію» (Rao, 2019: 87).

Концерт має тричастинну структуру. Перша частина – *Larhetto* – починається з оркестрового вступу, що зображує гуркіт хвиль, які розбиваються на скелях. Ця тема насичена діатонічними кластерами, що грають звукообразальну роль, імітуючи бурхливе море. Потім вступає фортепіано, розпочинаючи радісне *Allegro con brio*, яке змальовує чарівні пейзажі Гулан'юя зі співом птахів і ароматом квітів. Інша тема використовує матеріал місцевих, усім відомих, рибальських пісень, що виражають мрії про майбутнє. Друга частина – *Adagio* – написана у тричастинній формі. Перша з її тем проникнута глибокою ніжністю, вирізняється прозорим «акварельним» звучанням, виражаючи добрі побажання автора жителям острова. Драматичний середній епізод викликає спогади про важкі минулі часи. Третя частина – *Allegro* – основана на пульсуючих ритмах. Основна тема використовує типові інтонації південно-фуцзяньської музики *наньїнь* і проходить крізь усю частину. Весь твір завершується в радісній й урочистій атмосфері, уподібнюючись гімну, що виражає любов і дарує благословення прекрасному острову Гулан'юй.

Багато поетичних і величних моментів музики Концерту здаються божественним натхненням, художнім осяянням композитора, відображаючи гостроту його сприйняття й миттєве втілення його вражень. Твір поєднує традиційні техніки композиції із сучасними, що доречно

використовуються композитором для посилення «відчуття сьогодення» (Сю Фу, 2014: 204). Аранжування місцевих народних мелодій, доповнені стилізованою гармонією, повною мірою розкривають чарівність національної музики. За висловом самого композитора, національного колориту він досягав в основному через використання «кварт і квінт у поєднанні з басом, який рухається в протилежному напрямку, що утворює потужну енергію звучання» (цит. за: Сю Фу, 2014: 204). Прем'єра «Присвяти острову Гулан'юй» відбулася на Фестивалі в Сямені у 2004 році за участю солістки Чень Са та диригента Чжан І. Згодом, у 2010 році, Концерт № 3 виконав у США в знаменитому концертному залі «Карнегі-хол» з американським симфонічним оркестром усесвітньо відомий китайський піаніст Лан Лан.

Концерт для фортепіано з оркестром № 4 «Пробудження» був створений Ду Мінсіном восени 2020 року. Композитор назвав цей твір «духовним заповітом» (цит. за: Ван Лі, 2021: 57): «Це роздум про циклічність життя: пробудження природи, свідомості, історії...» (там само). Основними джерелами натхнення стала для Ду Мінсіна філософія буддизму з його концепцією «просвітлення» (там само: 60). На сьогодні це – остання робота в жанрі фортепіанного концерта, написана композитором до свого 92-річчя. Треба відзначити, що вперше за своє життя він написав чернетку твору, не торкаючись фортепіано. Прем'єра Концерту відбулася 13 грудня 2020 року в Національному театрі. Солісткою, як і раніше, була Чень Са, оркестром керував диригент Ся Сяотан.

Структура Концерту тричастинна. Перша частина – *Lento misterioso* – масштабна, розпочинається повільним вступом, який втілює мудрі філософські роздуми. Велично звучать струнні, поступово до них приєднуються інші оркестрові інструменти, зокрема духові, що підтримують філософський діалог. У розділі *Allegro ritmico* вступає фортепіано, що вносить в музику динамізм, демонструючи вир життєвих подій. Остинатний ритм ударних асоціюється з серцебиттям. Побічна партія вносить образний контраст своєю «розсудливістю», поступово розгортаючись у віртуозну каденцію.

Друга частина, *Adagio luminoso*, – гімн життю: прозорий, світлий і прекрасний. Це – чарівна лірична сповідь у виконанні гобою та арфи, далі вступають струнні. Фортепіано природно вплітається в оркестрову фактуру, насичуючи її своїм тембром. Поступово музична картина розгортається у велику епічну драму людського життя, яку вінчає Фінал – *Allegro* – блискучий і віртуозний, сповнений енергії, що засвідчує молодість духу 92-річного автора. Музика його є світлою і життєстверджувальною, але не агресивною, вона сповнена піднесеної лірики і краси, оскільки сам композитор вважає життя головним джерелом мистецтва (Сю Фу, 2014: 204).

На переконання Майстра, мистецтво народжується з життя, підноситься над ним і впливає на нього. Через музику відчувається пристрасний життєвий пошук композитора, глибинне дослідження ним емоцій, ретельний аналіз свого внутрішнього світу. Лише щире прагнення вилити душу в музиці, занурення в потік думок і почуттів допомагає композиторові виразити все це у звуках. Гарний твір – це також результат «осідання» таких «пластів», як особиста культура, творче мислення, індивідуальний стиль і світогляд. Лише в такий спосіб можна створити таку чудову музику (там само). Китайські засоби масової інформації, висвітлюючи творчий процес митця, так охарактеризували його художнє кредо: «Ду Мінсін виходить із сутності музики, дотримуючись концепції, що зміст визначає форму, форма служить змісту, а техніка – носій мистецтва. Ще більш зворушливим є те, що, будучи всесвітньо відомим композитором, він завжди наполягав, що музичні твори повинні служити звичайним людям, бути популярними, відповідати їх естетичним та психологічним особливостям, підкреслюючи тісне поєднання художньої краси й духу часу. Він вважав, що високе мистецтво не повинно відриватися від народу, “високе мистецтво” має ґрунтуватися на соціальній реальності, задовольняючи різноманітні й широту художніх потреб. Це – сильне почуття відповідальності художника, яке Ду Мінсін зберігає все життя, відповідальності перед твором, собою, колегами й слухачами. Якщо він підсвідомо й дотримується певного художнього принципу, то це – принцип ціннісної

орієнтації музичної творчості, що включає естетичні характеристики мистецтва» (цит. за: Сю Фу, 2014: 205).

Висновки.

Ду Мінсін – автор значущих фортепіанних концертів, які стали важливою частиною репертуару китайських піаністів. Усі чотири твори для фортепіано з оркестром, які були написані автором в пору його творчої зрілості, стали важливими етапами професійної самореалізації митця і свідчать про «молодість» його пізнього періоду творчості. Сам композитор відзначав, що Перший концерт є його весною, Другий – буревієм, Третій – мудрістю, Четвертий – найвищою точкою власних досягнень. Але «лише разом ці твори складають істину» (цит. за: Ван Лі, 2021: 55).

Концерт для фортепіано з оркестром № 1 «Весняне цвітіння» – перший з написаних композитором у післяреволюційний період та найбільш успішний з творів у цьому жанрі, який став одним з найвизначніших його зразків в китайській музиці ХХ століття. Створений у період творчої зрілості автора, він поєднує віртуозність європейської концертної традиції з глибоко національною образністю. Концерт став важливою віхою не лише у творчості самого Ду Мінсіна, а й у розвитку китайської академічної музики загалом. Наступні Концерти, № 2 та № 3, доводять, що Ду Мінсін є не лише видатним мелодистом, а й експериментатором, який переосмислює місце китайської музики в сучасному світі.

Оркестрова та фортепіанна партії в концертах Ду Мінсіна *рівноцінні* з погляду експонування тематизму та його розвитку. У них гармонійно синтезуються риси класичного концерту-змагання симфонізованого типу та відродженого у ХХ столітті барочного концерту, основаного на методі концертування. Хоча риси останнього реалізуються як вторинні, фортепіанні концерти Ду Мінсіна насичені віртуозністю, у них апробується блискучий технічний арсенал лістівського піанізму та симфонізму. Однак говорити про пріоритет фортепіанної партії в них не можна, оскільки ці твори включають ознаки як віртуозного, так і симфонізованого концерту.

Таким чином, загальну еволюційну лінію розвитку жанру фортепіанного концерту у творчості Ду Мінсіна можна охарактеризувати як шлях від чіткого мелодико-тонального синтезу (у Концерті № 1), через уведення дисонантності (у Концерті № 2), до лірико-філософської рефлексії (у Концерті № 3) та просвітлення й узагальнення багатозначності буття (у Концерті № 4).

ЛІТЕРАТУРА

- Савицька, Н. (2010). *Вікові аспекти композитерської життєтворчості*. (Автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства). Національна музична академія України. Київ.
- Du Mingxing. (2012). Creating music for the ballet “The Red Women’s Troop”. *Beijing Literature and History*, 1, 6–9.
- Rao, Nancy Yunhwa. (2019). Du Mingxin’s Piano Concertos: Between Tradition and Modernity. *Chinese Music and Its Global Dimensions*, 134–150.
- 安鲁新. (2012). 甘醇之乐自心中流淌 – 论杜鸣心先生的音乐人生. 音乐创作 [Ань Люксінь. (2012). Чарівна музика ллється з серця – Про музичне життя пана Ду Мінсіна. *Музична творчість*], 1, 23–28.
- 王文韬. (2015). 乐为心声 心为乐鸣—杜鸣心钢琴协奏曲《春之采》的创作思想与文化内. 当代音乐. [Ван Венътао. (2015). *Музика – голос серця, серце – звук музики: творча думка та культурний контекст фортепіанного концерту Ду Мінсіна «Весняне цвітіння»*. Сучасна музика].
- 王颖峰. (2006). 杜鸣心《第一钢琴协奏曲》的和声研究. 河南大学硕士学位论文. [Ван Інфен. (2006). *Дослідженні гармонії у Першому фортепіанному концерті Ду Мінсіна*. (Магістерська робота). Хенанський університет].
- 王迎馨, 韩树廷. (2007). 乐与诗的交融 情与爱的升华 – 浅谈钢琴协奏曲《春之采》的旋律特色. 艺术教育 [Ван Ісінь, Хань Шутін. (2007). Злиття музики та поезії, сублімація емоцій та кохання – Короткий огляд мелодичних характеристик фортепіанного концерту «Весняне цвітіння». *Мистецька освіта*], 10, 12–14.
- 王丽. (2021). 杜鸣心四部钢琴协奏曲的和声语言研究. (上海音) 乐学院博士论文. [Ван Лі. (2021). *Дослідження гармонічної мови чотирьох фортепіанних концертів Ду Мінсіна*. (Дис. ... д-ра філософії). Шанхайська консерваторія музики].
- 杜鸣心 (2005). 我的音乐之路. Beijing: People’s Music Publishing House. [Ду Мінсін. (2005). *Мій музичний шлях*. Пекін: Народна музика].
- 杜鸣心. (2017). 我的创作与分析的新思路. 中国音乐 [Ду Мінсін. (2017). Мої нові ідеї для творчості та аналізу. *Китайська музика*], 02, 19–24.

- 李小伟. (2018). 杜鸣心钢琴协奏曲的创作技法与民族风格研究. 音乐探索 [Лі Сяовой. (2018). Дослідження композиційних технік і національного стилю фортепіанних концертів Ду Мінсіня. *Музичні дослідження*], 45–52.
- 李红梅, 王颖峰. (2007). 钢琴协奏曲《春之采》的民族化和声结构. 电影文学 [Лі Хунмей, Ван Іфен. (2007). *Національна гармонічна структура фортепіанного концерту «Весняне цвітіння»*. Кіно-література].
- 李琪. (2004). 钢琴协奏曲《山林》和《春之采》之分析研究. 西北师范大学 [Лі Ци. (2004). *Дослідження фортепіанних концертів «Гірський ліс» та «Весняне цвітіння»*. Північно-західний педагогічний університет].
- 刘玉芳. (2010). 杜鸣心《第一钢琴协奏曲》(春之采)的创作与演奏风格. 乐府新声 [Лю Юйфан. (2010). Композиція та стиль виконання «Першого фортепіанного концерту» Ду Мінсіня («Весна»). *Нова музика*], 3, 10–12.
- 梁茂春. (2015). 中国钢琴音乐创作研究. 人民音乐出版社. [Лян Маочунь. (2015). *Дослідження китайської фортепіанної музики*. Народне музичне видавництво].
- 梁茂春. (2017). 20世纪中国钢琴音乐. 人民音乐出版社 [Лян Маочунь. (2017). *Китайська фортепіанна музика ХХ століття*. Народне музичне видавництво].
- 苏澜深. (1998). 抚琴鸣心曲 挥笔谱佳音 – 杜鸣心先生访谈录. 钢琴艺术 [Су Лан (1998). Гра на фортепіано, щоб співати музику свого серця, та письмо, щоб створювати прекрасну музику – інтерв'ю з паном Ду Мінсіном. *Мистецтво фортепіано*], 5, 4–7.
- 秀夫, [原名朱振雷]. (2014). 杜鸣心:大音希声. 北京中国文联出版社 年 [Сю Фу [Чжу Чженьлей]. (2014). *Ду Мінсін: Чудові звуки мовчать*. Пекін: Вид-во Пекінської федерації літературних і мистецьких кіл].
- 张建成. (2010). 中西合璧的杰作 — 《春之采》之研究. 音乐创作. [Чжан Цзяньчен. (2010). *Шедевр, що поєднує китайські та західні елементи: дослідження «Весняного цвітіння»*. Музична композиція].
- 张宇. (2020). 论杜鸣心《春之采》中的浪漫主义与民族性. 中央音乐学院学报 [Чжан Юй. (2020). Про романтизм і національність у «Весняному цвітінні» Ду Мінсіня. *Журнал Центральної консерваторії музики*], 1, 88–95.
- 卓頤, 程兴旺. (2013). 中的为工 独抒性灵—杜鸣心钢琴协奏曲《春之采》音乐的阐释. 交响. 西安音乐学院学报 [Чжо І, Чен Сінван. (2013). Працювати заради мистецтва та виражати власний дух – Інтерпретація музики фортепіанного концерту Ду Мінсіня «Весняне цвітіння». *Симфонія. Журнал Музичної консерваторії Сіаня*], 12, 3.

REFERENCES

- An Luxin (2012). Charming Music Flows from the Heart – On the Musical Life of Mr. Du Mingxing. *Musical Creativity*, 1, 23–28 [in Chinese].
- Du Mingxing. (2005). *My musical journey*. Beijing: Folk Music [in Chinese].
- Du Mingxing. (2012). Creating music for the ballet “The Red Women’s Troop”. *Beijing Literature and History*, 1, 6–9 [in English].
- Du Mingxing. (2017). My New Ideas for Creativity and Analysis. *Chinese Music*, 2, 19–24 [in Chinese].
- Li Hongmei, Wang Yifeng. (2007). *National Harmonic Structure of the Piano Concerto “Spring Blossom”*. Film Literature [in Chinese].
- Li Qi. (2004). *Research on the Piano Concertos “Mountain Forest” and “Spring Blossom”*. Northwest Normal University [in Chinese].
- Li Xiaowei. (2018). Research on the Compositional Techniques and National Style of Du Mingxin’s Piano Concertos. *Music Research*, 45–52 [in Chinese].
- Li Yufang. (2010). Composition and Performance Style of Du Mingxin’s First Piano Concerto (“Spring”). *New Music*, 3, 10–12 [in Chinese].
- Liang Maochun. (2015). *Research on Chinese Piano Music*. People’s Music Publishing House [in Chinese].
- Liang Maochun. (2017). *Chinese Piano Music of the 20th Century*. People’s Music Publishing House [in Chinese].
- Rao, Nancy Yunhwa. (2019). Du Mingxin’s Piano Concertos: Between Tradition and Modernity. *Chinese Music and Its Global Dimensions*, 134–150 [in English].
- Savitska, N. (2010). Age aspects of the composer’s life-creation. (Exended abstract of Dr.Habil. diss.). Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].
- Su Lan (1998). Playing the Piano to Sing the Music of Your Heart and Writing to Create Beautiful Music – An Interview with Mr. Du Mingxing. *Piano Art*, 5, 4–7 [in Chinese].
- Wang Infeng. (2006). *Studies on harmony in Du Mingxing's First Piano Concerto*. (Master’s thesis). Henan University [in Chinese].
- Wang Li. (2021). *Research on the harmonic language of Du Mingxing’s four Piano Concertos*. (PhD thesis). Shanghai Conservatory of Music. Shanghai [in Chinese].
- Wang Wentao. (2015). *Music is the voice of the heart, the heart is the sound of music: creative thought and cultural context of Du Mingxing’s Piano Concerto “Spring Blossom”*. Modern Music [in Chinese].

- Wang Yixin, Han Shuting. (2007). The fusion of music and poetry, the sublimation of emotions and love – A brief review of the melodic characteristics of the Piano Concerto “Spring Blossom”. *Art Education*, 10, 12–14 [in Chinese].
- Xu Fu, [Zhu Zhenlei]. (2014). *Du Mingxing: Beautiful Sounds Are Silent*. Press of the Beijing Federation of Literary and Artistic Circles [in Chinese].
- Zhang Jiancheng. (2010). *A Masterpiece Combining Chinese and Western Elements: A Study of “Spring Blossom”*. Musical Composition [in Chinese].
- Zhang Yu. (2020). On Romanticism and Nationality in Du Mingxing’s “Spring Blossom”. *Journal of the Central Conservatory of Music*, 1, 88–95 [in Chinese].
- Zho Yi, Chen Xingwang. (2013). Working for the sake of art and expressing one’s own spirit – An interpretation of the music of Du Mingxing’s Piano Concerto “Spring Blossom”. *Symphony. Journal of the Xi’an Conservatory of Music*, 12, 3 [in Chinese].

Qin Yuhan

Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts,
 Postgraduate student,
 the Department of Interpretation and Music Analysis
 e-mail: 1812866606@qq.com
 ORCID iD: 0009-0004-7905-0242

Du Mingxin’s Piano Concertos in the context of the evolution of his creativity

Statement of the problem. *The article examines the development of the piano concerto genre in the work of the outstanding Chinese composer Du Mingxing. His four Piano Concertos with Orchestra are analyzed: No. 1 “Spring Blossom” (1986), No. 2 (1991), No. 3 “Dedicated to the Island of Gulanyu” (2002), No. 4 “Awakening” (2020) – the works of large artistic scale that the musician created during his creative maturity. Their special role in the composer’s musical output is determined.*

Objectives, methods, and novelty of the research. *The purpose of the study is to outline the general picture of the development of the piano concerto genre in Du Mingxing’s work, treating the Concertos as certain stages of the formation of his style. The disclosure of this topic requires the use of such research methods as: genre – for generalize typical features of the genre model of the piano concerto in the composer’s work; style – for identify individual features in Du Mingxing’s piano work; interpretative – for identify pianistic specificity of the works;*

biographical – for establish parallels between certain events in the composer’s life and the semantics of his piano Concertos; comparative – for clarify the evolutionary changes that occurred in the four piano Concertos. Du Mingxing’s piano Concertos immediately entered the repertoire of many prominent Chinese and some European pianists. However, the genre of the piano concerto in the composer’s work has not yet been covered, in particular in the aspects of generalizing its stylistic features, the evolution of the composer’s style, the specifics of performance implementation, the role of interaction between the soloist and the orchestra, etc., which determines the novelty of this study.

Research results. *All four works for piano and orchestra, which were written by the author during his creative maturity, testify to the “youth” of his late period of creativity. Piano Concerto No. 1 is one of the first and most successful works in this genre written by the composer in the post-revolutionary period. The piano Concerto “Spring Blossom” has become one of the most prominent examples of the genre in Chinese music of the 20th century, combining the virtuosity of the European concert tradition with a deeply national imagery. Concertos No. 2 and No. 3 prove that Du Mingxing is not only an outstanding melodist, but also an experimenter who rethinks the place of Chinese music in the modern world. The orchestral and piano parts in Du Mingxing’s concertos are equal in terms of the exposition of themes and its development. They harmoniously synthesize the features of the classical concert-competition of the symphonic type and the Baroque concert revived in the 20th century, based on the concertation method. Although the features of the latter are realized as secondary, Du Mingxin’s piano concertos are saturated with virtuosity, they test the brilliant technical arsenal of List’s pianism and symphonism. However, it is impossible to speak of the priority of the piano part in them, since these works include both the features of a virtuoso and a symphonic concert.*

Conclusion. *The general evolutionary line of the development of the piano concerto genre in Du Mingxing’s work can be characterized as a path from a melodic and tonal synthesis (in Concerto No. 1) through the introduction of dissonance (in Concerto No. 2) to lyrical and philosophical reflection (in Concerto No. 3), and the generalization of the ambiguity of being (in Concerto No. 4).*

Keywords: *piano concerto; Du Mingxing’s work; composer; performer; Chinese musical art; soloist’s part; orchestral texture.*

Стаття надійшла до редакції 19 лютого 2025 року